

logom. Vpliv hočemo tudi mi imeti na ukrepe Zaveze. Tega vpliva nam nihče ne brani, samo posluševati se ga nečemo. Proučuje se naj načrt o deželni Zvezi primorskih učiteljskih društev. Določijo naj se stališče našega učit. društva nasproti drugim, neučiteljskim društvom. Naše učit. društvo naj se bolj zavzame za naše materialno vprašanje. Poprime naj se resno slovenskega ljudskošolskega, meščanskošolskega in srednješolskega vprašanja, ker nobena druga korporacija ne bo storila tega povsem odkrito brez izvenšolskih prerasel. Oživi naj se učit. delo med ljudstvom, sistematično delo — brez popivanja, plesov in podobnih veselic, ki več škodijo negoli koristijo. Notranje pa naj se delovanje učit. društva razteza na sanacijo društvenih ustanov (n. pr. šolarskih knjižnic), na zainteresovanje članov pri društvenih in socialnih vprašanjih, osobito pa na vzpodbudo k stanovski zavesti, »ker le potem bomo ponosni delavci in ne — hlapi«.

Nato so nastopili zopet govorniki »pro« in »contra«. Tovariš Marinšek je vprvo dopolnil tajniško poročilo ter dokazal, da je dosedanj odbor nekaj več delal, negoli poročilo izdaja. Pravi, da najdemo na vsaki stvari dobrih in slabih strani dovolj. Iščimo pa dobre in stopnjujemo jih. V tem je rešitev!

Debata postane sedaj bojoviteja. — »Sprimejo« se tovariši Grmek, Samec, Andrej Čok, Gerbec, Amalija Čokova o marsikateri točki, ki se sicer ne tiče direktno trž. učit. društva, ki pa sila vpliva, in močno posega v delovanje in — hiranje tega društva, ter bi moglo provzročiti omalovaževanje ali pa dvigniti ugled najinteligentnejšega slov. društva v Trstu. Osobito se vrti debata okrog »psevdo-rodljubstva«, o škodi in dobičkah raznih »rodljubnih« plesov, veselic itd. ter pomenu gotovih — tudi hirajočih društev v tržaški okolici, v katerih učiteljstvo na račun lastne organizacije zapravlja svoje moči.

Glavna govornika tekom zborovanja nastale »opozicije« sta sedaj tovariša Samec in Gerbec, protigovornika pa tov. Andrej Čok in predsednik Ferluga. Neodločeno je še, kje je premoč.

Predsednik Ferluga še pojasni eno in drugo zadevo, osobito ono glede predložitve odpisa spomenice podučiteljev in suplentov. Reče kakor dež. poslanec, da o vsej tej stvari se še ni razpravljalo v klubu slov. poslancev, a da stoji on na stališču, da se iz krušnega vprašanja ne sme delati političnega! (Odobranje!) Slednjič poudarja, da ostane vedno v »rodljubnih kolovozih« in da vidi v delovanju pevskega društva marsikateri uspeh. Sledeča poročila blagajnice in knjižničarja se sprejmejo brez ugovora.

Pridejo volitve po listkih. Oddanih je 33 veljavnih glasovnic; od teh je ena prazna, zahtevana nadpolovična večina znaša tedaj 17 glasov.

Izid volitev kažejo nepričakovano dejstvo: takozvana »opozicija«, t. j. skupina tovarišev, ki bi učiteljsko društvo rada zdramila iz mrtvila, je — dasi ne povsem disciplinirana — v večini. Dosedanji predsednik St. Ferluga sprejme deset glasov, medtem ko trinajst glasovnic kandidira kakor predsednika dr. Iv. Merharja. Slednjim glasovnicam bi prišli še razpršene glasove: dva za tov. Bukovca, dva za tov. Kleinmayra, dva za tov. Daneva; tako da je takrat res le slučaj pripisati, da kandidat »opozicije« ni prodril takoj, kakor predsednik. Ožja volitev se vrši 1. marca! »Opozicijska« lista odbornikov je zopet doživela presenečenja. Izvoljeni bi bili tovariši Kleinmayr z 22. glasovi, tov. Samec z 21. glasovi, tov. Bukovec z 18. glasovi, tovariša M. Gregoričeva s 17. glasovi. Vsi drugi (voliti bi bilo 10 odbornikov in 3 namestnike) so ostali pod številom 17, dasi so se mu kandidati — recimo tedaj — »opozicije« najbolj približali. Glasovi so bili sila razpršeni. Po daljši debati smo slednjič odločili prijateljski tako-le: Na današnji volitvi izvoljen odborniki odklonijo izvolitev. Ves volilni čin naj se ponovi v nedeljo, 1. marca.

Kakor tudi bodo izpadle nove volitve dvoje je bilo že danes spoznati: 1. da se hoče naša mladina udeležiti z delom, a to brez posebne »kuratele«; 2. da naj ji tega ne branijo oni, ki imajo za društvo mnogo lepših besed, drugače pa zaradi zaplenosti drugod nimajo za društvo časa.

Zborovanje je trajalo od 11. dopoldne do dveh popoldne — rekord v našem društvenem življenju.

Književnost in umetnost.

»DOMAČE OGNJIŠČE«.

Učiteljska tiskarna pošila osmo leto v svet mesečnik »Domače ognjišče«. Prišel je ta list že nebroj vzgojnih in poučnih člankov, namenjenih staršem in vzgo-

jevalcem, da jim olajša njihov odgovorni posel pri vzgoji otrok.

Zato bi človek mislil, da ne more biti odlične družine, ki bi ne imela v hiši tega tako važnega lista. Žal, da temu ni tako. Kje leži vzrok?

Morda v tem, da so bili dosedaj članki pisani večinoma strogo poučno in resno monotono, ki ne vlečejo tako, kakor članki, pisani v zabavno-pripovedovalni obliki.

Zato je vodstvo tiskarne sklenilo, da naj se list preuredi, da pridobi čitatelje zase. Ker se je bil njegov dosedanj po-zrtvovalni in zaslužni urednik, zaradi preobilice poslov odpovedal uredništvu, se je poverilo uredništvu in preuredba »Domačega ognjišča« Franu Erjavcu.

Kdo je Fran Erjavec? Mlad naš tovariš je to, tam iz Goriške, ki ga poznajo dosedaj le njegovi ožji prijatelji. A vsi, ki ga poznajo, hvalijo njegovo vztrajno delavnost na prosvetnem polju.

In da je delaven, mi kaže 1. številka letošnjega »Domačega ognjišča«.

Oblika in program lista je njegova misel, njegova je črtica »Mati«, ki seže človeku v srce, in njegov je tudi ves pregled, v katerem se kaže mnogo Erjavčeve individualnosti. V zabavno-pripovedni obliki je pisan tudi Soviškega članek »Ogledalo kot vzgojno sredstvo«, resno zamišljena pa sta vzgojna članka Ferda Plešiča »Naravstvena vzgoja otrok« in Erjavčeva studija »Dekliška vzgoja«, pisana na podlagi raznih virov. Ljubki pesemci »Pesem« in »V vlak« napravljata list raznovrstnejši in mikavnejši.

Ako ni list še tak, kakor si ga želimo vsi, ni to urednikova krivda. Prevzel je list v naglici, in velik program se ne da kar čez noč izvršiti.

A list postane lahko ponos učiteljstva, veselo pozdravljen, v gosposki kakor v kmečki hiši. Toliko in toliko nas je, ki imamo izkušnjo iz lastnega življenja dovolj in ki imamo tudi zmožnosti, da jih podamo ljudstvu v prikupljivi obliki — samo volje je treba!

In vi mladi tovariši — vi ste še prav posebno potrebni v krogu pisateljev in agitatorjev za »Domače ognjišče«! Polni ognja in življenske sile ste! Naj nihče ne išče izgovorov! Ako se združimo vsi, ki nam je za dobro stvar, potem postane ta list res zrcalo učiteljskega dela, postane res pravo »Domače ognjišče«, okrog katerega se bo z veseljem zbirala vsa družina, da se zabava in poučuje. Zato: Nihče križem rok! Vsi na delo!

Odborova seja »Mati« Slovenske dne 13. februarja 1914. Predsednik se spominja smrti dolgoletnega odbornika šolskega svetnika Vilibalda Zupančiča ter poroča sledeče: Društvena knjižnica se že katalogizira. Knjižnica Nobelovega instituta v Stockholmu si izpopolnjuje svoj slovenski del. V zameno stopimo s »Slow. Towarzystvom« v Krakovu in z »Opštinskimi Novinami« v Bitolju; s Krakovsko akademijo se bo izkušalo doseči zveza. Preostala zaloga Romšlajerjevih »Štirih letnih časov« se odstopi »Šolski Matici«. — Kot ustanovniki so pristopili: c. kr. učitelj Ivan Kovač v Šibeniku, ravnatelj dr. Jos. Tominšek v Mariboru, centralna knjižnica mestnih šol v Zagrebu, župan zagrebški arhitekt Janko Holjac in srbski vseučiliški seminar. — Iz zemljepisnega odseka: Zemljevidno delo je končano; za par dni pojejo korekture na Dunaj v c. in kr. vojaški geografski zavod, ki tiska zemljevid. Zakasnitev zemljevida je neprijetna, a umljiva; sotrudniki so morali delati brez podpore, kakor jih dobivajo za tako delo znanstveni delavci druge; odlične sotrudnike, kakor prof. dr. Cerka, prof. Pajka in prof. Orožna, je rano ugrabila smrt; nasvetovani popravki, ki so zadnje leto prihajali iz raznih krajev, so si čisto nasprotovali. — Iz odseka za slovenski jezik: Pregled o slovenskih dialektih (z dialektološko karto) priobči profesor dr. Nachtigall. Za dialektološko študije bi »Jugoslovanska akademija« v Zagrebu dajala podpore; nekaj takih študij je deloma pripravljenih. Popolne študije o Trubarjevem jeziku še nimamo. Zbrane in izbrane spise o. Stanislava Škrabca začne Matica izdajati kot posebno založnino, ki jo bodo Matičarji mogli dobiti za primerno nizko ceno. — Narodopisje: Amaterji-fotografi naj bi fotografirali n. pr. domače priprave, preprosto kulturo, orodje, gorske kočice, posebne obrti, predice, terice, življenje kmeta, kako prevažajo les, delo v železnikih, v Kropi, Kolednike, kmetiško svatbo, fante, ki pojo, dekleta, ki pojo, ki igrajo vrtec, belokranjsko kolo itd. Ob ustanovitvi nove »Deželne zveze za tujski promet«, ki ima posebno panogo v »Domovinoznanstvu«, je Matica načelnstvo tega odseka opozorila na svoj Narodopisni odsek in njega načrte. — Iz knjižnega odseka: Na neki poseben dopis se odgovori, da Matica izda Slov. nar. pravljice in pripovedke, ko bodo končane »Slov. Nar.

pesmi« in da se bo misel o izdajanju knjige o vseh straneh slov. kulturnega življenja dala uresničiti takrat, ko izide »Jugoslovanska Enciklopedija«, kjer bo gradivo zbrano. — Obsežno monografijo o Einspielerju izda »Družba sv. Mohorja«. Pisatelja životopisa dr. K. Glaserja še nimamo. Monografijo o bolg. pesniku Penču Slavejkovu spiše prof. Bezenšek. Za zgodovino Štajerske, ki zide v Slov. zemlji, še vedno ni bilo mogoče dobiti pisatelja. — Le omenja se predlog, da bi kateri pisatelj izvedel Jurčičev rudimentarni roman »Slov. svetec in učitelj«. — »Korespondenco dr. Jos. Vošnjaka« (I. del) je priredil dr. Lončar. — Knjižni program za leto 1914: Zabavna knjižnica in Knezova knjižnica. — Vošnjakova korespondenca. — Srbohrvaška narodna lirika (Zenske pesmi), ki jo priredi Cvetko Golar. — Prevod iz svetovne književnosti (Tolstega »Vojna in mir«; Anatole France: »Thais«.) — Izansko narodno blago (pravljice). — Škrabčevih spisov I. snopič izide kot posebno izdaje. V evidenci je i nadalje imeti misel o izdaji starejših slovenskih pesnikov, ki so doslej nepristopni in že zato neznani.

Regulacija učiteljskih plač na Kranjskem.

Na seji deželnega zbora dne 19. t. m. je na zadevno vprašanje odgovoril g. deželni glavar dr. Šusteršič, da bo predloga deželnega odbora o regulaciji učiteljskih plač prihodnji teden predložena deželnemu zboru. — Kakšna bo ta predloga, to je še velika tajnost. — Učiteljstvo čaka nestrpnost prihodnjega tedna, ki mu utegne prinesiti rešitev iz bede.

Komur ne ugaia zrnata kava, temu se priporoča Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva je zdravju popolnoma neškodljiva ter ima pri tem popolni okus zrnate kave.

Pri nakupu je paziti na dobro zaprto higijenično zavojnico s sliko župnika Kneippa. — Odpor, natehtano blago ni nikoli pristni Kathreiner.

Politiški pregled.

* **Mednarodni politični položaj.** »Budapesti Naplo« prinaša na uvodnem mestu senzacionalen članek, v katerem trdi, da se v vojnem ministrstvu na Dunaju z mrzlično naglo pripravljajo zaradi vedno bolj naraščajoče vojne nevarnosti. Slovanske intrige da so postale že tako velike in tako nevarne, da jih mora Avstrija razbiti, če treba tudi z oboroženo silo. Članek je zbudil v političnih krogih veliko pozornost, zlasti ker se trdi, da izvira iz merodajnih vojaških krogov.

* **Organizacija armade.** V Pardubicah nameravajo v najkrajšem času ustanoviti novo konjeniško poveljstvo št. 9, ki mu podrede 1. praško in 9. pardubiško kavalerijsko brigado z jezdečo artiljerijsko divizijo št. 9. Novo divizijo bodo tvorili dragonski polk št. 1, 4, 11, 13 in 14. Tudi vojaške aviatike organizirajo in ustanove letalni bataljon s štirimi stotnijami. Vsaka stotnija bo razpolagala s 26 aeroplanov. Da to izvedejo, nabavijo 26 novih aeroplanov.

* **Vojno ministrstvo za omejitve dvo-boja.** Vojni minister je izdal nova določila, ki dvoboj v armadi jako omejujejo. Častne zadeve med častniki naj se poravnajo z obestranskim odpuščanjem. Poslopja kakor vojaš. šole, telovadnice, šole za jahanje in druga vojaška poslopja so za dvoboj prepovedana.

* **Penzija za matere.** Iz Washingtona poročajo: Demokratski poslanec George C. German namerava vložiti predlogo, ki zahteva, da naj se osnuje poseben sistem za pokojnino za matere. Če bi bila predloga sprejeta, bi dobile matere, katere zamorejo dokazati, da se je mož pri delu ponesrečil, 10 dolarjev na mesec. V slučaju, da imajo tri otroke, ki še niso stari 18 let, dobijo pa po 15 dolarjev mesečno.

Kranjske vesti.

—r— **K regulaciji učiteljskih plač.** Mogoče, da doseže letos učiteljstvo vendarle izboljšanje svojih službenih prejemkov. Potreba je tu in denar tudi. Če imajo v merodajnih krogih resno voljo, učiteljstvu pomagati in povzdigniti šolstvo v deželi, je vsak izgovor nemogoč. Regulacija učiteljskih plač bi morala biti glavna in prva naloga sedanjega zasedanja deželnega zbora. Če se to ne zgodi, bo izgubilo učiteljstvo obeh strank vse zupanje v tiste, ki je njih sveta dolžnost, da vendarle že rešijo to pereče vprašanje, ki se ne dá nič več odlašati. Dovolj je stradanja, dovolj trpljenja in dovolj solz je bilo že otrlih v učiteljskih družinah zaradi pomanjkanja kruha. V prvi seji deželnega zbora se je zastopnik vlade, ekscelenca baron Schwarz krepko zavzel za izboljšanje učiteljskih plač. Hvala mu! In če bo vlada vztrajala na tem stališču, smo prepričani, da se bo regulacija tudi res in ugodno rešila. Tudi g. deželni glavar je v svojem otvoritvenem govoru omenil, da bo treba preurediti šolski zakon tako, da bo pomagano ljudstvu in tistim, ki žive od šole in za šolo. No, pri sedanjih plačah ne more »od šole« nihče živeti, zato prosi učiteljstvo izboljšanja svojega slabega gnotnega stanja. »Za šolo« bo pa živel učiteljstvo le tedaj, če bo toliko gnotno podprto, da mu ne bo treba stradati in prezebiti, da se mu ne bo treba pehati za slučajnimi postranskimi zaslužki, da bo torej vse svoje moči lahko posvetilo šoli in edinole šoli. Tako je in nič drugače. Besede g. deželnega glavarja se nam zde tudi nekoliko dvoumne in resnično se bojimo, da bi se ne uveljavila zopet nova »previdnost«, kakršna se prakticira pri delitvi draginskih doklad, ki je povzročila med učiteljstvom že toliko nesloge, preprirov, sovraštva in demoralizacije. Ta »previdnost« je ugledu učiteljskega stanu več škodovala, kakor vse druge nepravilike in neugodnosti, ki se mora z njimi boriti učiteljstvo. Pristranska regulacija bi bila delo proti šoli in ne za šolo. Zato prosimo deželno vlado, ki ima pri regulaciji lahko odločilno besedo, ker je država dala denar, da čuva interese šole in učiteljstva ter zastavi svoj vpliv, da se bo izvršila regulacija pravično in enakomerno v prid vsemu učiteljstvu, naj pripada ta ali oni katerikoli politični stranki v deželi. Organizovano avstrijsko učiteljstvo zahteva take plače, kakršne imajo državni uradniki zadnjih štirih činovnih razredov. Predlogi so torej tu; če je pa tu tudi volja odločilnih činiteljev, bomo videli še ta mesec.

—r— **Novo šolsko poslopje v Ljubljani.** Občinski svet je na zadnji seji na predlog podžupana dr. Trillerja sklenil najeti posojilo 400.000 K, da se sezida novo šolsko poslopje za III. deško ljudsko šolo.

—r— **Umrli** je dne 17. t. m. tovariš Josip Jeglič, nadučitelj v Selcih, po dolgi in mučni učiteljski bolezni — jetiki — v 30. letu svoje dobe. Zapušča vdovo in dva otroke. — Ljubemu tovarišu bodi ohranjen blag spomin! Preostalim naše iskreno sožalje!

—r— **Zastopnikom dež. odbora se imenujejo** v c. kr. deželni šolski svet: Člani: Jaklič Franc, drž. in dež. poslanec; Jarc Evgen, drž. in dež. poslanec; dr. Lampe Evgen, dež. odbornik; Remec Bogumil, ravnatelj Slov. trg. šole, Namestniki: Karl Dermastja, dež. poslanec; dr. Zbašnik Fr., podravnatelj dež. uradov; dr. Zajec Ivan, dež. odbornik; dr. Pogačnik Lovro, deželni tajnik.

—r— **Novi abecednik in politika.** »Sava« piše: V prvem razredu naših ljudskih šol je že dolgo časa v rabi Gabrček-Razingerjevo »Berilo za obče ljudske šole, I. del«, ki ga izdaja Bambergova tiskarna. Za pričetnike pa je tudi izšlo že predlanskem v Učiteljski tiskarni Vidrovo »Moje prvo berilo«, lani pa je izšla v c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju Krulčeva »Moja prva čitanka«. Doslej smo bili mnenja, da ljudskošolsko berilo, potem, ko je bilo aprobirano od naučnega ministrstva, vendar ne more biti povod kakim političnim razpravam in preganjanjem. Ali naši ljubeznivi slovenski klerikalci zavohajo vse in so iznajdljivi v vsem. Bambergova in dunajska tiskarna sta nemški tiskarni, zato ju je treba podpirati, kar pa se tiska v slovenskem podjetju, proti temu se mora nastopiti, če je treba tudi s prismojenimi argumenti. Priznani strokovnjaki sicer trdijo, da je Vidrov abecednik naša najboljša knjiga te vrste, a vevleugledni in svetovnoznani učenjaki pri »Gorenjcu« vidijo v njem mnogo pomanjkljivosti. Tem vevleuglednim prav, da že pri črki »i« ni par molitvic in »sestavkov z verskim mišljenjem«. Slike v njem se jim zde za šolsko knjigo karikature. Gospodje pedagogi, abecednik ni molitvenik in tudi nikdar ne

bo. Učna ura za veronauk je odmerjena molitvi ter razlagi božjih besed in resnic! Slik v učnih knjigah pa gotovo še niste videli dosti. Bavarska je menda dovolj krščanska država, naračite si od tam abecednike. Iz teh abecednikov se res lahko naučite, kaj so prave karikature. O tem pa, kakšne učne knjige naj se uvedejo v ljudske šole, določajo okrajne učiteljske konference, pa nihče drugi. Deželni šolski svet na Štajerskem sicer ni odobril sklepa dveh okrajnih učiteljskih konferenc glede apeljave Widrovega abecednika, pa nad njim so še druge instance, ki bodo njegovo zmoto popravile. Svarimo deželni šolski svet na Kranjskem, da bi prišel kdaj povprašat v Kranj v »Gorenjčev« uredništvo, kaj naj razveljavi, ali kaj naj na novo uvede v šolo, ker se bo gotovo hudo urezal, kakor se je še vsak, ki se je bratil z njimi.

— **Razpis učiteljskih služb.** V radovljiskem šolskem okraju se v stalno nameščenje razpisujeta naslednji učni mesti: 1. učno in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli v Lešah in 2. učno mesto na trirazredni ljudski šoli v Bohinjski Bistrici. Redno opremljene prošnje je predpisanim službenim potomi vložiti na c. kr. okrajni šolski svet v Radovljici do 1. marca 1914.

— **Za gospodinjstvo tečaj v »Mladiki«** se išče pomožna učna oseba s 40 K mesečno in z vso oskrbo. Reflektira se izrečno na slovensko učno osebo s potrebo in predpisano strokovno izobrazbo. Prošnje se pošiljajo na predsedstvo društva »Mladiki« v roke gospe Franje dr. Tavčarjeve na Bregu št. 8 v Ljubljani.

Štajerske vesti.

Rok Orač.

Dne 2. februarja t. l. je umrl učiteljski veteran, nadučitelj v pokoji Rok Orač, v 86. letu v Ljubljani pri svoji hčerki Marici dr. Travnerjevi, nadučiteljici v pokoji. Prepeljan je bil v Rogatec, kjer je služboval 38 let in bil pokopan 4. februarja ob ogromni udeležbi ljudstva iz vseh slojev. Blagi pokojnik je bil rojen 26. julija 1828 leta v Smarju. Dopršil je takozvano »Präparandenschule« v Celju leta 1846. Dotično letno poročilo pravi: Unter 6 Präparanden ist im laufenden Schuljahre ein Geldprämium, bestehend aus einem schöngefaßten Souverain d'or dem Präparanden Rochus Oratsch von St. Marcin wegen beharrlichen Eifers in der Berufsausbildung und in Barlegung eines frommen religiösen Sinnes zuerkannt und demselben bei der öffentlichen Vorlesung am 3. August überreicht worden. — Služboval je potem kot »Schulgehilfe« v Makolah in Mozirju. Leta 1852. je bil nastavljen kot »Schulprovisor« v Sevnici. Leta 1854. pa kot prov. učitelj v Rogatcu. Za nadučitelja v Rogatcu je bil imenovan leta 1874. V šolskem letu 1874/75. mu je bilo poverjeno mesto prov. okr. šol. nadzornika. V pokoj je stopil o Veliki noči leta 1892. Kot učitelj je bil marljiv in vesele, o čemer pričajo obilo pohvalnih pisem in hvaležnih spomin, ki ga je zapustil pri svojih učencih. Kdor je poznal blagega starčka, se je moral čuditi njegovi svežosti duha in mladeniški živahnosti. — Bodi mu ohranjen pri vseh znanjih in prijateljih trajen spomin njegovi hčerki gospe dr. Travnerjevi pa naše iskreno sožalje!

— **Doklada in plača.** Dvoje se mi zdi potrebno pibiti, eno z ozirom na doklado, drugo z ozirom na bodočo našo plačo. — Najmanj zadovoljni so menda z dovoljeno doklado »učiteljski pari«. Tudi jaz stojim na stališču enakopravnosti. Ne gre pa pregovarjati doklade meščansko-šolskemu učitelstvu, češ, da »je gnotno itak bolje podprto, službuje večinoma v mestih, kjer dobivajo skoro vse potrebščine ceneje, ko se te dobijo na kmetih, kjer jih odgoja otrok stane mnogo manj ko učitelja na kmetih.« Enakemu delu — enako plačilo; večjemu delu (študij) — večje plačilo; to je pravično. Seveda je obsodbe vredno, da se Kawan ni prej brigal, da bi kaj pridobil za meščansko-šolsko učitelstvo, nego šele potem, ko se je delilo. — Pri bodoči regulaciji bo treba ozreti se tudi na določbo, po kateri imajo učiteljice, ki imajo ročna dela, pravico za nagrado za vsako uro, ki presega 25 učnih ur. Ako bodo dobile učiteljice z moškimi enako plačo, naj se omenjena točka za učiteljice odpravi ali pa določi, da ima tudi vsak učitelj, ki ima več ko 25 učnih ur, pravico do primerne nagrade. — Ali da določba, da smejo učiteljice poučevati le dečke do desetih let, kaj misliti? Da! V višjih razredih je več zvezkov, težje vzdrževanje discipline itd. — Moški smo vse preveč potrpežljivi v teh bojih za enakost plače; vse si pustimo reči. Dajmo tudi kaj nazaj; zakaj učiteljice same hočejo enakost. Mi smo tudi za to!

— **Regulacija učit. plač** glasom poročil iz Gradca na tem zasedanju deželnega zbora ne pride v razpravo.

— **Deželni šolski svet** je na svoji seji dne 7. februarja imenoval za nadučitelja pri Sv. Roku ob Sotli Jožefa Cenciča, definitivnega učitelja istotam in def. učiteljico v Kapelah Ano Pfeiferjevo za učiteljico na dekliški šoli v Hrastniku. Prestavil je def. učiteljico v Majšpergu Marijo Kožuhovo v Dobovo.

— **Iz štajerskega »Naredbenega lista«**, Razpisano je def. »učiteljsko« mesto z ekskurzno posbajo v Skornem, šolsko okraj Hošbanj (= Šošanj). Predložitev prošnje krajnemu šolskemu svetu Sv. Martin na Paki, pošta Ročica. Na isti strani (27.) je razpisano še eno šoloditeljsko mesto. — In to spakedrano slovensko šolno prisiljena šolska vodstva in kraj. šol. sveti plačevati, drago plačevati!

— **Iz Šent Pavla v Savinjski dolini.** (Zahvala.) Podpisano šolsko vodstvo izreka tem potomi vsem, ki so pripomogli k gnotnemu ali moralnemu uspehu dne 8. februarja vršeče se prireditve ljudske šole v Št. Pavlu, najtoplejšo zahvalo. V prvi vrsti visoko spoštovani rodovini Zanierjevi za pogostitev šolarjev, prav posebe še gđni. Olgi Zanierjevi za njeno prijazno sodelovanje in pomoč, ter blagorodni gospe Grenkovi za brezplačno prepušitev dvorane v gradu Prebold. — Šolsko vodstvo Št. Pavel, dne 14. februarja 1914. — Srečko Pečar, šolski vodja.

— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«**, Odbor poroča: Zopet sta umrla dva stara člana našega društva, in sicer nadučitelj Josip Schreiner 27. decembra 1913 in Josip Kōle, nadučitelj v p., 22. januarja 1914. — To je 119. in 120. smrtni slučaj. Doneski po 4 K naj se vplačajo še ta mesec. — Leta 1913. je imelo društvo 11 smrtnih slučajev. Umrli so: 1. Josipina Žagar, 2. Mischkonigg, 3. Josip Fischer, 4. Brigita Staud, 5. Marija Sackl, 6. Alojzij Svetina, 7. Josip Resch, 8. Franc Rōsch, 9. Ivan Hyden, 10. Franc Metz, 11. Josip Schreiner.

Tržaške vesti.

— **Laški element ob Adriji.** Tržaškemu »Piccolu« je jako všeč, da se laščina tudi ob albanski obali tako razširja, a na drugi strani Albancem skoraj ne privoščijo kulturnega napredka s pomočjo laščine. Avstrijska vlada z velikanskimi denarnimi žrtvami raztresla po Albaniji laške šole. Res je, da z nemškimi šolami nikdar ne bi dosegla tega uspeha, a drugo vprašanje je, če ne bi morda uspevale bolje srbo-hrvaške šole, ki jih avstrijska vlada vse premalo razširja. Pri teh razmišljanjih se seveda »Piccolo« ne more vzdržati opazke, kako sijajno se godi dalmatinskim Hrvatim, zaradi katerih avstrijska vlada v Dalmaciji ne ustanovi nobene laške šole. Mi moramo seveda na to nehote opozoriti »Piccolo« na naše tržaške razmere, kjer ima šolstvo v rokah laški magistrat in ki vključuje, da biva v Trstu do 70.000 Slovencev, ozir. Hrvatov, ne ustanovi nobene slovenske šole.

— **Otroški vrtec pri Sv. Jakobu v Trstu,** ki ga vzdržuje Ciril-Metodova družnica v Trstu, obiskuje letos nad sto slovenskih otrok. Slovenci, bodite pozorni in ne odgajajte svojih otrok v tujih vrtcih in šolah, marveč skrbite v prid sebi, svojemu potomstvu in celokupnemu slovenskemu narodu za slovenske šole in zavode.

Goriške vesti.

— **Šolskim svetnikom** je imenoval cesar vadniškega učitelja na ženskem učiteljskem v Gorici Ivana Mercino in profesorja Roberta Drexla na drž. gimn. v Trstu.

Istrske vesti.

— **»Legia Nazionale«** je oživila svojo podružnico v Sv. Lovreču pazenatičkem, kjer biva razen par demoraliziranih renegatov samo hrvaški narod. Letos Lahi v korist »Legie« pridno plešejo. V Pulju jim je ples prinesel 9000 K čistega dobička in celo v malem Korminu je znašal čisti dobiček od Leginega plesa 1500 K, v Lovranu pa 2200 K.

— **Nova slovenska šola v Istri.** V Št. Petru, občina Piran, je deželni šolski svet za Istro na seji dne 30. jan. 1914 zistimiziral slovensko ljudsko šolo. Po tolikem boju vendar enkrat slovenska ljudska šola.

Splošni vestnik.

Čehoslovani. Na predavanju »Akademije« v Mestnem domu je prof. dr. Ilesič ob prav številni udeležbi poljudno in zgovorno obrazložil pregled slovaškega kul-

turnega in splošnogospodarskega življenja, zlasti z ozirom na njega stik s sosednjimi brati Čehi. Kulturno visoko razviti češki narod seveda že ob sebi ni mogel znehar pustiti najbližjega si plemena — rodu bednih Slovakov, ki jim je pod pezo madjarske samovoljnosti nemogoče se kolikortoliko razviti. — Ustanovila se je zatorej organizacija (Češkoslovanska Jednota), ki naj med drugim same nase navezane Slovake moralno in materialno podpira v njih stremljenju do samookrepite. Nadarjen in krepak je narod slovaški, ali madjarska nasilnost je brezmejna. Vendar so preračunljivi ter v narodnostnem boju že z doma predobro izšolani Čehi našli pota, po katerih so že sedaj — in upajo v bodoče še bolj — stopiti v stike s Slovaki, dajoč jim moralne vzpodbude, še bolj pa izkušali jim pomagati — gospodarsko. V Luhačovicah, tem slovanskem letovišču na Moravskem ob ogrski meji, tam pod visokimi Karpati, je predavatelj na lastne oči imel priliko proučevati Slovake, pa tudi se spoznati s poglavitnimi pespeševalci češkoslovanske zajednice, to je češkimi in slovaškimi domoljubi, ki preko vsega separatizma vidijo edini spas slovaškega plemena v edinstvu s Čehi, to je v enem edinem knjižnem jeziku med Čehi in Slovaki, v visoko razvitem jeziku — češkem, seveda pa tudi v gospodarski vzajemnosti. Po pravici je predavatelj grajal pri tem marsikje premajhno našo slovensko gospodarsko delavnost. Čehi poslednji čas mnogo store za kulturno in gospodarsko povzdigo Slovakov. Od njih naj bi se učili Slovenci, ki imamo mnogo bolj eksponirano stališče od Slovakov ter naobraznejšega ter bogatejšega protivnika nego je Madjar, ki v primeri z našimi zatiralci spričo svoje skromnejše kulture ne more biti tako opasen. Zato velja tudi za nas: samo kulturna skupnost z našimi jezikovno sorodnimi brati nam bodi pred očmi.

Masarykovi spisi — prepovedani v Rusiji. Ruska cenzura je prepovedala v Rusiji nemški prevod Masarykovih spisov o filozofiji ruske vere in zgodovine, ki jih je izdal Masaryk v dveh zvezkih.

Ustanovitev narodnega gledališča v Sarajevu. Sabor je sklenil subvencijo 35.000 K za stalno srbsko-hrvaško gledališče v Sarajevu; sprejeta je bila obenem tudi resolucija, ki pozivlja vlado, naj tujejezičnim gledališkim družbam ne daje nikakih subvencij. Novo jugoslovansko gledališče bo vodil ravnatelj osješkega gledališča, Marković.

Cesar za hrvaško gledališče. Uradni list hrvaške vlade poroča, da je cesar na predlog ministrskega predsednika Tisze subvencijo 20.000 K, ki jo plača kraljevski dvor vsako leto hrvaškemu gledališču, zvišal na 40.000 K.

Upravno sodišče o Sokolstvu in o vadbi šolske mladine. Upravno sodišče se je pred kratkim pečalo z znanimi ministrskim razpisom o telovadbi šolskega naraščaja v sokolskih društvih ter razveljavilo ta razpis. Kako se odločba glasi v podrobnem, nam še ni znano; v ravnanje tudi naših sokolskih društev pa objavljam, kar pišejo o tem češki »Narodni Listy«: »Dve leti je visel Damoklejev meč nad sokolskimi društvi, da jim bo onemogočeno vaditi in vzgajati lastno učenstvo in naraščaj. Ministrstvo je enovito proglasilo sokolska društva za učne zavode, to je, šole, ki jih je potem podvrglo predpisom šolskih zakonov. Hipoma pa se je obrnila karta. Znani sokolski delavec, odvetnik v Brnu br. dr. L. Pluharž, je dovedel stvar do upravnega sodišča, ki je razveljavilo dotični ministrski razpis kot nezakonit in tako na mah osvobodilo vsa sokolska društva od jarma šolskega birokratizma. Senat upravnega sodišča je bil nemški, in čudovito je, kako prijazno stališče je zavzel proti Sokolstvu. Izjavil je o sokolskih društvih, da se z vso pravico prizadevajo, z vadbo šolske mladine zagotoviti si svoj naraščaj, in je konstatiral, očitno v pouk vsem deželnim nadzornikom na Češkem in Moravskem, da se delovanje sokolskih društev, ki imajo za namen povzdigo telesnih in нравstvenih moči v češkem narodu, vendar bistveno razlikuje od šolske telovadbe, ki je ni moči nadomestiti s sokolsko telovadbo. Upravno sodišče se je postavilo na stališče, da sokolskih društev ni mogoče staviti v eno vrsto z zavodi, ki so ustanovljeni v učne namene in da zaradi tega ta društva niso podvržena določbam šolskih zakonov. Zato je treba opozoriti vsa sokolska društva, da v prihodnje ne vlagajo nobenih prošenj za dovolitev takozvanih telovadnih tečajev in da tam, kjer jim je bila že prepovedana vadba učenstva, prosto in brez katerekoli oglasitve takoj obnovijo to vadbo. Ona društva, katerim je namestništvo vsililo v pravila, da smejo vaditi učenstvo po poprejšnji privolitvi šolskih oblasti, store prav, če o priliki svoja pravila premene v označenem zmislu.«

Sramotna statistika. V »Berl. Tgbl« je citati: Od 1. januarja 1913 do 1. januarja 1914 sem zbiral podatke o trpinčenju otrok. To se pravi: zbiral sem poročila o sodnih obravnavah zaradi trpinčenja otrok. Nabral sem celo knjigo. In če sedaj berem ta hladna, grozna poročila, ne vem nič več o materinih očeh, ki se v sreči utrudijo, bedeč ob malih posteljah. Vse vesele barve iz otroškega življenja so izginile. V letu 1913. je bilo v Nemčiji trpinčenih 10.546 otrok. Toliko slučajev je prišlo na dan, je prišlo pred sodišče. Koliko jih je pa še, ki niso prišla pred sodišče. In kakšna orodja so igrala pri teh 10.546 mučenikih hudodelsko vlogo: go-reče svetilke, kladiva, podkovani črevlji, železni lonci, igle, škarje, knjige, jermena in sekire. 15.546 otrok je krvavelo iz nešteti ran. Kako se reži ta številka. Peklenska bolest diha iz nje. V duhu jih vidim teh 10.546 otrok v procesiji: dolga je 20 milj in traja štiri ure. — To je pač strašna slika, ki nam predočuje vso nemško sirovost. Italijanu, ki je sirov z živalmi, se to vedno očita — Nemec pa je sirov in neusmiljen z lastnimi otroki. 10.546 sodnih slučajev v enem letu zaradi nečloveškega trpinčenja otrok — to je zverinsko.

Dober roman vsakdo rad čita, posebno pa še na deželi, kjer je zanimivo privlačno čtivo najboljša in mnogokrat tudi edina zabava. Opozarjamo vse tovarise in tovarišice na velezanimiv aktualen roman z Balkana »Za svobodo in ljubezen«, ki je pravkar izšel kot ponatis iz »Slov. Ilustr. Tednika«. — Vsaka knjižnica, vsaka šola bi si naj nabavila to lepo knjigo. O pozarjamo, da je pridejan današnji številki »U. Tovarisa« letak-prospekt o tem znamenitem romanu.

Poslano.*

Odgovor gosp. R. Knafliču, nadučitelju v Dobjem.

Velecenjenemu in čarodejnemu popravljalcu mojih trinaestletnih zanikrosti v Dobju sem mislil na njegove ljubeznivosti v Slov. Narodu: »Slovenske šole čuvarice...« in v Učit. Tov. z dne 27. decembra 1913 in 16. januarja 1914, odgovoriti v daljšem pohvalnem pismu. Ker pa sem slišal od tovarišev, ki naju s Knafličem poznajo, med zobmi izgovorjene in s sičniki opremljene slavošpeve na Knafličeve papirnate balončke, ki bi naj ponesli njegov vzor visoko nad nas zabite šomaštre, sem se pa omejil samo na konstatacijo, da je moje delovanje v Dobju ocenjeno v nadzorstvenih zapisnikih, priznано od okr. šolskega sveta, znano mojim tovarišem in Dobjanom, obsojeno pa edinole od »tovariša« Knafliča. Če že ne more ta gospod drugače opozoriti kogarkoli na svojo veličino, kakor na moj račun, pa mi naj s tem prizanese vsaj do-tlej, dokler niso še drugi računi poravnani.

V. Pulkó,

nadučitelj na Gorici.

* Za vsebino tega spisa je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Anton Krušič,
krojaški mojster in trgovec
v Gorici
Tržaška ulica števil. 16
v lastni hiši
in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.